

di cum illis in iegi ieiunii; tam Ecclesiastici, quam Regule, aut Constitutionis. Consequentia probatur, quia si Prelati Regulare talen facultatem non haberent, non possest suis subditis provide in necessariis. Additur autem hoc fieri debere ex iusta, & legitima causa ex parte illius, cui concedenda est dispensatio in iegi ieiuni, quia prædicta dispensatio, nec ab Episcopo, nea Prelato regulari fieri potest sine tali causa, alias dispensatio ester invalida, & nulla, quia Prelati inferiori non possunt dispensare, nec licite, nec valide in legibus Superiorum nulla legitima existente causa. Ita cum D. Th. Caietanus, Navarrus, Medina, Sanchez, Mollesius, Alfonso, c. cit. 5. & alii passim.

26 Sed eti difficultas, An Parochus præsentis Episcopi possit cum aliquibus in ieiunio iusta de causa dispensare. Prima opinio negat, cuius ratio est, quia si Parochi presente Episcopo talen facultatem haberent, vel hanc haberent a iure, vel a confusione introducta, non primum, quia nullum est jus concedendam Parochi facultatem dispensandi in iegi ieiuni etiam ex iusta causa Episcopo presente, neque secundum, quia solum est confusione introductum, ut cum aliquibus Parochi iusta de causa dispensare possint in ieiunio, quando non est facilis ad Episcopum aditus, at quando Episcopus est præfens facilis est aditus ad ipsum, ergo &c. Secunda opinio communior, & probabilius affirmat, cuius ratio fundamento destruit sententia opposita, quia est talis; quia confusione, ut prescriptio ad iurisdictionem ieiuni, qui sunt capaces ipsius, ut colligitur ex c. *Cum contingat de foro competenti, atqui confusione introductum est, ut Parochi possint in iegi ieiuni etiam presente Episcopo cum aliquibus dispensare iusta, & legitima existente causa, ergo licet Parochi iusta communis iurisdictionis non habeat, bene tamen illa habet, ratione confusione iam introducta.* Quod autem res ita le habet, quotidiana experientia docet, & illius communiter receptus, quia egentes dispensatione ieiunii ex iusta, & legitima causa circa hoc non Episcopum, sed solum Parochum adire solent, & tamen Episcopus sit præfens, quia ad Episcopum non recurrunt in minimis, ut usus habet, & Episcopi, qui quicunque hoc fecerint, non contradicunt, sed libenter permittunt, quia si in hoc semper ad Episcopum efficeretur, nimirum onerosum esset, & pro Episcopo, qui difficulter his rebus minimis occupari potest, & pro ipsa indigentibus, nam accessus ad Episcopum etiam in Civitate præfentem non est ita facilis præsternit hominibus infame conditionis, & extra Civitatem degentibus, ut quando opus est, habent potest, ergo valde rationabiliter est introducendum, ut etiam præfente Episcopo, vel eius Vicario Parochi dispensent, Ita supradicti, & plures ali, quos refer, & sequitur Ludovicus S. Raymundus tr. 6. cit. ref. 22.

27 Potestem alia quoque causa aliquari solent a ieiunio excludentes nam DD. possunt excludere conjugem, si debitum redere non possit, quando ieiunat, uti & uxorem quia ob macem non possit, qui etiam excludere peregrinum, & ratio est, quia Ecclesia sicut non præsumit velle impidere opera necessaria, ita neque opera debita, unde universo loquendo nemo tenetur ob præceptum ieiunii omittere opus, ad quod obligatur, nisi obligatio ista fit valde levia, & rationabiliter obligacioni ieiunii postponenda. Ita Caietanus, Navarrus, Medina, Lessius, Azorius, Reginaldus, Toletus, Bonacina, Emmanuel Sá, & alii passim, qui etiam excludere peregrinum, vel feriū, Catholice inter infideles degentibus canam si vita pericula imminent, vel alterius mali gravis, si ieiunium fertur in aliquo de præceptum, tali imminente periculo dicunt posse ieiunium frangere, & carnes comedere dicti fidelibus verito, hinc si remiges Christiani in tristibus infidelem, vel feriū in eorumdem dominibus alium cibum præter carnes non haberent, vel si ieiunando in odium notable domini infideles inciderent, a ieiunii præcepto exonerentur, & ratio est, quia præcepta Ecclesiæ positiva cum tanto dispendio non obligant, ut sapere dicatum est. Præterea ait Sanchez in select. disp. 5.4. excusari a ieiunio exequentem aliquod opus plu etiam abie necesse est, quod fecum ieiunium non compatiatur, unde subdit flagellantes se, in hebdomada sancta a ieiunio exculpi, si ob debilitatem ieiunium servare nequeant non enim Ecclesia præcipit a flagelli abstinere ob ieiunium, sed tantum ieiunium servari a potestibus. Denique Medina, Fagundez, Fillicius, & alii dicunt, quod quandoque Charitas, vel etiam urbanitas exculpat potest quoque a venialium eum qui die ieiunii ab amico rogatis modicam cibum sumit pro potu fumando, ut das, vel quatuor amigdalas, quod admitti potest, quia parvitas materia exculpat.

QUÆSTIO SECUNDA.

De casis Ecclesiæ præceptis.

28 Cetera Ecclesiæ præcepta sunt quatuor, scilicet, de obligatione Missæ in die festo audiendi de Confessione sene in anno facienda, de obligatione Eucharistie in Pascche sumenda, & de solvendis decimis, & quoniam de facro audiendi a diebus festis aliquo diximus lib. 4. t. 16. & alii passim, & de confessione Theologi. Deinde hoc etiam sit confirmari iure novo, quia Concil. Trid. t. 22. decretum de observandis in celebratione Missæ, at Episcopis populum monere debere, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicus, ac majoribus festis accedant, & sell. 14. c. 4. unquamque illis diebus teneri Parochie sive interest ad audiendum verbum Dei, & rudimenta fidei, hac autem in plerique locis præsertim ruribus docentur in Missa ergo etiam ad Missam compellunt. Tandem alii plures Canonistæ hanc opinionem fuisse secutus, & ea quibusdam Episcopis, etiam modo in proximis fuisse deducunt. Oppositam tamen opinionem communiter est, ac in proximis deducit, quia revera de re nullum extrar præceptum, & licet olim forte fuisse obligatio audiendi Missam in Parochia, postea tamen privilegium derogatum fuit, ut ait Card. de Lugo loc. cit. feb. 1. & S. Congreg. Concil. Trid. declaravit non posse ordinari multos & ponens cogere populum ad audiendum Missam, aut concionem in propria Parochia, etiam in calu negligenter, aut contumaciter. Confirm. quia c. *Ot. Dominicis* jubetur Parochus ante Missam ieiunare coquere, qui proprioparocho contempnillie Missam audire vellent, ergo sine contemptu formaliter licet. Denique quia universalis fidelium, & ipsorum etiam Parochorum, & Confessoriis confutudo id manifesta doceat, quia nec Parochi in hoc reclamant, nec Confessarii de hoc peccantibus interrogant, ut notat Bulembus lib. 3. cap. 1. dub. 4.

29 Uponendum est ex dictis loc. cit. disp. præc. qu. 4. art. 2. hoc præceptum exprefit haberi dict. 1. cap. Missas de conferre, & omnes fideles obligare possumus ad usum rationis, & annos discretionis pervercentur, ut confat ex universali, & continua Ecclesiæ præc. & tria prætermissi requiri ad ejus impletione, & satisfactionem. Primum est praefacta aliquam moralis, & humana, ad quam necesse non est Sacerdotem audire, vel videre, nam furdus, & mutus Missæ assistentes adhuc præcepto satisfaciunt, unde nomine auditio Missæ ea actione intelligi debet, per quam quis facio intercessus, & assistit humano modo, corpore, scilicet, & mente, & in tali distantia, ut saltem possit Sacerdotem videre, & illius ministerium attendere, quem si aliquis Missam audire inciperet, & postea per notabilem eis partem etiam involuntarie dormiret, præcepto non satisficeret, quia humano modo, scilicet, corpore, & mente Missam non audiret. Alterum est debita intentione, & attentione, ut enim quis hunc præcepto satisfaciebat, debet intentionem habere audiendi Missam saltem virtuale, & interpretativa, unde si quis in Ecclesiæ maneat, dum sit facrum, ad expediendum animum, si intentionem non habet audiendi illam Missam, non satisfaci præcepto, attentionem autem talis esse debet, ut audiens saltem virtueliter, & in confuso adverteat posse quid sit; unde non tantum requiri, ut nullatenus divagetur inadvertenter, sed ne distrahitur adverterenter, & voluntariè, quam voluntariam distractionem habetur illi, qui cum sacrum audit, scribere velle, pingere, vel stude, aut quid simile ad auditione, & attentione Missæ omnino distrahens. Ita doce communior, & probabilitas opinio, ut ibi dictum est, quoniam de hoc sive ieiuniis dictum modi ut videre est apud Card. de Lugo disput. 22. de Sacram. Eucharistie sect. 2. Tertium tandem ad hujus præcepti satisfactionem requisitum est, quod integra audiatur Missa, ita ut pars notabilis ejus non omittatur, quia autem sit pars notabilis ad peccatum mortale sufficiens, quoniam de hoc quoque variis modis dicti, communior tamen, & probabilitas est, ut etiam ibi diximus, quod integrum Missæ audire, id est probabilitas sit, populus in propria Parochia Missam audire, idque audire debeat, minime decret est dispendere præceptum publice, inde enim scandala, & propria Parochi contemptus sequi possent, & hoc est, quod Sextus, & antiqua iura cavere volebant, ut dictum est, & sic etiam intelligenda sunt decretum Synodi Leodiensis, & Namuricensis, & alii similis, ne feliciter cum contemptu proprii Parochi facrum audatur extra Parochiam, aut si quoniam saltem habent, non excepta, vel ieiunio abrogata fuisse. Ad autoritatem, Concil. Trid. 22. patet ex verbis; tandem enim dictum ibi populum debere moneri, non autem teneri, ut frequenter Parochias aedant sicut Dominicus, & festis majoribus, & licet sell. 14. dicat teneri fideles sua adire Parochias, ad audiendum verbum Dei, nullum tamen facit mentionem Missæ, & penitentia illatio non valer, immo non illam obligacionem quodammodo conciones audiendas absolutem imponit, teneatque præceptum limitatione addit, si id commode fieri potest, & universaliter etiam Ecclesia confundit, cum autem ista obligacionem erat, non quod fortasse id regulare non potest, ut notat Card. de Lugo loc. cit. Ad ult. est, si alii antiqui fideles suæ tempore post claram, & diuina munera Ecclesiæ confutendum, & S. Congreg. Concil. Trid. declarationem, etiam in pofitum Pontificis de re contra curiam a Bulemb. loc. cit. allata, non repertitur Auditor id afferens, quod si graxis illi alibi est modo, quod non facile credo, non nisi parvorum esse potest, & omnino contraria præc. communis Episcoporum in omnibus regius, & provinciis, & in ipsa Summi Ponitencia, & hoc est communis sententia, quam docent Azor, Barbolia, Fagundez, Trullench. Lugo, & alii passim, Addit Rodriguez, tom. 1. c. 133. n. 6. cum Navarr., Medina, & alii dicunt, hanc afferentem adeo veram esse, ut præcipiente Episcopo sub excommunicatione, quod nemo audiat Missam, nisi in sua Parochia, erit illud mandatum nullius valoris, & Episcopus mortaliter peccaret, quia audire Missam, & satisfacere præcepto extra Parochiam est contumeliam generalis, quam non potest Episcopus tollere.

30 Prima difficultas est, an fit obligatio audiendi Missam in Parochia saltem Dominicis, & festis majoribus. Affirmat Mercantius in Candelabro mylico tr. 4. cap. 7. & in Resolutionibus Mo-

Quæstio II. Articulus I.

Moralibus cap. 8. quod probat ex eo, quod iura antiqua ita decernunt, unde Sextus IV. de regu, & pace præcipit, ne mendicantes prædictum, non teneri audiendi Missam in Parochia Dominicis, & festis, pro qua citat etiam decretum Synodi Leodiensis, & Namuricensis, in quibus multi, & doctrinam fuerunt Theologi. Deinde hoc etiam sit confirmari iure novo, quia Concil. Trid. t. 22. decretum de observandis in celebratione Missæ, at Episcopis populum monere debere, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicus, ac majoribus festis accedant, & sell. 14. c. 4. unquamque illis diebus teneri Parochie sive interest ad audiendum verbum Dei, & rudimenta fidei, hac autem in plerique locis præsertim ruribus docentur in Missa ergo etiam ad Missam compellunt. Tandem alii plures Canonistæ hanc opinionem fuisse secutus, & ea quibusdam Episcopis, etiam modo in proximis fuisse deducunt. Oppositam tamen opinionem communiter est, ac in proximis deducit, quia revera de re nullum extrar præceptum, & licet olim forte fuisse obligatio audiendi Missam in Parochia, postea tamen privilegium illius obligacione derogatum fuit, ut ait Card. de Lugo loc. cit. feb. 1. & S. Congreg. Concil. Trid. declaravit non posse ordinari multos & ponens cogere populum ad audiendum Missam, aut concionem in propria Parochia, etiam in calu negligenter, aut contumaciter. Confirm. quia c. *Ot. Dominicis* jubetur Parochus ante Missam ieiunare coquere, qui proprioparocho contempnillie Missam audire vellent, ergo sine contemptu formaliter licet. Denique quia universalis fidelium, & ipsorum etiam Parochorum, & Confessoriis confutudo id manifesta doceat, quia nec Parochi in hoc reclamant, nec Confessarii de hoc peccantibus interrogant, ut notat Bulembus lib. 3. cap. 1. dub. 4.

31 Nec obstant, quæ Mercantius in contrarium adducit, quoniam enim forte antiqua aliqua iuri ad habent, eis posterioribus temporibus per varia præiugia, receptamque confundendum universale derogatum est. & eorum finis erat, ut id fieret cum formaliter contemptu proprii Parochi, ut patet ex c. cit. *Ot. Dominicis*, neque decretum illud Sixti urget in contrarium, cum ibi non dicat teneri, sed cantum ne prohibito. predicetur non tenere prohibetur, ut id Autor advertere loc. c. cum enim honestissimum sit, populum in propria Parochia Missam audire, idque audire debeat, minime decret est dispendere præceptum publice, inde enim scandala, & propria Parochi contemptus sequi possent, & hoc est, quod Sextus, & antiqua iura cavere volebant, ut dictum est, & sic etiam intelligenda sunt decretum Synodi Leodiensis, & Namuricensis, & alii similis, ne feliciter cum contemptu proprii Parochi facrum audatur extra Parochiam, aut si quoniam saltem habent, non excepta, vel ieiunio abrogata fuisse. Ad autoritatem, Concil. Trid. 22. patet ex verbis; tandem enim dictum ibi populum debere moneri, non autem teneri, ut frequenter Parochias aedant sicut Dominicus, & festis majoribus, & licet sell. 14. dicat teneri fideles sua adire Parochias, ad audiendum verbum Dei, nullum tamen facit mentionem Missæ, & penitentia illatio non valer, immo non illam obligacionem quodammodo conciones audiendas absolutem imponit, teneatque præceptum limitatione addit, si id commode fieri potest, & universaliter etiam Ecclesia confundit, cum enim ista obligacionem erat, non quod fortasse id regulare non potest, ut notat Card. de Lugo loc. cit. Ad ult. est, si alii antiqui fideles suæ tempore post claram, & diuina munera Ecclesiæ confutendum, & S. Congreg. Concil. Trid. declarationem, etiam in pofitum Pontificis de re contra curiam a Bulemb. loc. cit. allata, non repertitur Auditor id afferens, quod si graxis illi alibi est modo, quod non facile credo, non nisi parvorum esse potest, & omnino contraria præc. communis Episcoporum in omnibus regius, & provinciis, & in ipsa Summi Ponitencia, & hoc est communis sententia, quam docent Azor, Barbolia, Fagundez, Trullench. Lugo, & alii passim, Addit Rodriguez, tom. 1. c. 133. n. 6. cum Navarr., Medina, & alii dicunt, hanc afferentem adeo veram esse, ut præcipiente Episcopo sub excommunicatione, quod nemo audiat Missam, nisi in sua Parochia, erit illud mandatum nullius valoris, & Episcopus mortaliter peccaret, quia audire Missam, & satisfacere præcepto extra Parochiam est contumeliam generalis, quam non potest Episcopus tollere.

32 Secunda difficultas est, cuius Sacerdos audienda sit Missa, ut huic præcepto satisfiat. Convenit DD. Missam a quoque Sacerdotate non solum valide, sed etiam liceat audiiri posse, modo non adit aliquia Ecclesiæ prohibitor, unde a quoque Sacerdotio Catholicis Missa audiiri potest, nisi sit nominatus excommunicatus, interdictus, & suspensus, unde si nullus audierit, nisi excommunicatus, omnitemdierat auditor, ut polles argenti negotio vacet, vel alia rationabilis causa.

re aliquem fuisse confessum, contrâ eum pœnæ Ecclesiasticis non procederent. Ad ultimum dicendum est quod eft Concilium Tridentinum loc. citato commendet morem Ecclesiæ, & fidelium de confitendo in Pafchate ratione opportunitatis, comoditatis prædictæ; tamen hoc non præcipit, neque irritat, si in alio tempore fiat, neque obligat alia confessum ad iterum confitendum; quod tamen facere debuerit, si fidèles obligari voluntur ad confessionem annam determinate in Pafchate, & ita etiam explicatus est Scutus loc. cit. ubi contrario opinioni favet videtur, ut ex eius modo dicendis deducatur, dum sit, illud feme[n] videri ad minus eff[ectu] circa Pafcha, ut etiam Aretinus advertit loc. cit. art. 5.

42 Secunda difficultas est quomodo computandus sit annus, in quo feme[n] ex præcepto Ecclesiastico est confessio. Prima opinio affirms computandum esse à prima die Januarii, eam annus eo dii communis, incipit videatur; & ita præcipit feme[n] in anno communis quib[us] fidèles confitentur, & ratio eft, quia Canones, & jura, nisi aliud exprimant, annum acipiunt juxta communum modum, sicut si præcepitur, ut feme[n] in anno se feme[n] aliqd celebraretur, vel relinquenter legatum singulis annis per sollemnem feme[n], satisfice obligationi diceretur, qui quoys anni communis die festum celebraret, vel legatum solveret. Ita Vazquez, Card. Hugo, Hurtado, Braneatus, Casp[en]is, & ali. Secunda sententia communior, & probabilior, aliter annum computari debere a quadragesima in quadragesima, scilicet, ob periculum imminentis damnationis, atque idem confessionem omittens in articulo mortis non tenetur posse, cum periculum evitabile, quam primum facere; præceptum vero anno confessio omisit obligat ad eam quamprimum faciendum elapso anno precedendum, quia talis terminus ab Ecclesiæ non fuit appositus ad finem, sed ad sollicitandam excusationis obligationem.

43 De Communione verb Pafchali, negant aliqui eum, qui causa in Pafchate omisit Eucharistiam lumere, teneri posse statim, sed posse absque novo peccato communionem ad sequentem annum differe; quorum fundamentum eft, quia præceptum Eucharistia est adiunctum temporis Pafchali ob illum temporis venerationem, & solemnitatem, quo clapo, caufa, & finis ceſſat, & propter quem impositum eft præceptum: Ita Scutus, Medina, Valencia, Sylvester, Henriquez, Toletus, & ali. Sed quoniam hæc opinio fit probabilis, probabilius tamen ali oppotest defendunt, nempe præceptum communionis in Pafchate non minus, quam annua confessio fidèles obligare ad statim illud implendum, si non fit suo tempore impletum. Ratio eft, quando aliquid abolute præcipitur illiqui aliquid tempus assignatur, tamquam magis congruum adimplitionis præcepto, elapso tempore non ob id obligatio ceſſat, sed sumptio Eucharistia abolute præcipitur falem feme[n] in anno, & tempus Pafchale non eft assignatum ad obligationem finiendam, sed ad sollicitandam, & non differtendam communionem ultra tempus Pafchatis, quod tempus adimplitionis præcepti magis opportunitum eft, & conveniens ergo tempore Pafchatis clapo non ob id cefas communicandi obligatio. Unde ad fundamēntum prioris sententia negandū est fiducieptionem Eucharistia præcipi in Pafchate folium ob venerationem, & solemnitatem temporis Pafchalis, non enim ob id præcisè factum eft, sed etiam ob præceptum Christi, quod independenter a tempore Pafchali fidèles obligat, qui non minus præcepit communionis, quam confessio eft dividum, ut constat ex verbis Christi Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnis filii hominis non habebitis vitam in eis;* ceterum Ecclesiæ præcepto suo utrumque conjinxit, nempe & præcepti Divini obligationem, & temporis venerationem, quia tunc hoc Sacramentum institutum. Ita Navarrus, Angelus, Azorius, Suarez, Vazquez, Noguera, Amicus, Reginaldus, Coninchus, Aretinus ex nostris, & plures alii, qui sententia adhuc pagis declarabitur articulo seq. num. 54.

44 Quarta difficultas eft, An habens folium venialis tenetur ex præcepto Ecclesiæ confitenti. Prima opinio affirms, pro qua citatur Alensis, D. Bonaventura, Ricardus, Sylvester, & alii antiquiores, ac etiam fugiuntur Alensis lib. tit. 21. cuius fundamentum eft, quia Ecclesiæ præcipit omnes fideles singulis annis proprio Sacerdoti feme[n] confitenti, sed qui folium venialis habet, materiali habet sufficiens confessio; ergo testetur ad confitendum. Confirmatur ex fine præcepti, qui eft vel ob majorem secundatam, & Eucharistia reverentia, vel certe ut Pastores cognoscant oves suas. Tandem quia absolute excommunicantur omnes, qui non confitentur feme[n] in anno fine sua exceptione. Secunda sententia negat, quam sequitur Recensitorum torrens, & docet exp̄. Scutus loc. cit. 4. dif. 17. quæst. 3. art. 3. lit. R. ubi ait, quid quantum eft ex statu Ecclesiæ nullus tenetur ad confessionem venialium in quocunque casu, Ratio est, quia illud idem præcipit Ecclesiæ, cum eo similis ceſſat finis, & ratio, ob quam præcepta ita obligabant. Ita Navarrus, Medina, Henriquez, Suarez, Vazquez, Valencia, Coninchus, Layman, Casp[en]is, Bonacina, Amicus, Aretinus, & ali communiter. Hic autem advertendum est cum Suarez, Coninchus, Amico, & aliis, in capitulo propoſito, qui confessio precedingens anni omisit, non pos-

quod præceperat Christus siquidem Ecclesia multiplicat tantum obligations quoad numerum, non quoad res præceptas, sed Christus præcipit solam confessionem mortalium, ut enim dictum est ab initio articuli, quavis recte, & utiliter venialia in confessione aperiantur, taceri tamen possint circa culpam ex Concil. Trid. ſel. 14. c. 5, sed qui feme[n], veletiam centesimam fuisse confitenda. Confirmat hoc Docto[r] ex cap. cit. *Omnis urbis que sexus,* ubi præcipitur omnes fidèles teneri ad confitenda feme[n] in anno omnia peccata sua, quod nequit intelligi nisi de mortalibus, nam si etiam venialis comprehendetur, tenebunt fidèles ad omnia illa confitenda, quod eft impossibile. Tandem id etiam confirmat ex fine præcepti, & hujus Sacramenti institutione, quia Ecclesia uitit Sacramento preuentio, tamquam tabula secunda contraria nausagium, quod non eft in venialibus, nec ob folia venialis contingere potest, nam moriens in peccato veniali salvatur, nec prius in Purgatorio a culpa veniali purgetur. Hic tamen advertendum eft enī Abellio cap. 5. de Sacramento Penitentia ſel. 12. quod dictum eft non obstat, quin adhuc confitendum ſit illis, qui nullius peccati mortali ſibi confitunt, ad penitentiam tributam tempore Pafchali accedere, & venialis confitenti, iūdicio constringere posse, ut is, qui venialis tantum habet peccata adhuc ad confessionem Pafchali tempore obligetur, non quidetur per fe, in quo ſenu loquitur Scutus, fed per accidentem, & quidem primi ratione scandalum, quod oriri poterit, si tempore pafchali ad Confessionem non accedet; ſecundo ad evitandum peccatum presumptionis, tertio tandem neſequiū decipiat ſibi uniuersum blandiendo, putans se habentem tantum venialis, cum forte mortalia, quoque habeat, quorum non recordatur, que tamen ei remitterunt indirecte ſimilis cum venialis confitentis ſuſſerit, cum non habet venialis peccati mortali, quia corum confitio non præcipitur.

45 Sexta difficultas eft, an fit necessarium confitenti proprio Sacerdoti. Respondet Scutus loc. cit. ſublit. R. & S. quod Ecclesia cap. cit. *Omnis urbis que sexus* videatur specificare præceptum diuinum quantum ad illud, cui facienda fit confitentia, & hoc per illa verba proprio Sacerdoti confitentia, nam ex prima institutione Ecclesiæ non videtur ſuſſe distincti proprii Sacerdotes; quando enim Apolloli hinc, & inde ibant prædicando verbum Dei, nec ſuit ille Sacerdos illius gentis, nec illi illius materiali venialis, ut liberam, & voluntariam, quamvis ſufficiens, in diuinis lib. 4. ſent. dif. 5. de Sacramento Penit. quaff. 12. art. 1. Ad confirmationem Casp[en]is dif. 24. de penit. dif. 4. ſel. 4. negat aliquid, qui enim venialis tantum habet, non tenetur ex vi præcepti anno confessio coram ſuo Sacerdote comparere, quicquid Scutus dicat, ut ille cognoscat vultum peccoris ſuſſe, & ut dicat, eft non me minime aliquippe peccati mortalium, quia ex præcepto confessionis non tenetur comparere coram ſuo Sacerdote, ut alter agnoscat, quoniam in judicio confitentis, ad quam tenetur ex præcepto, quod ſi eft ſuperius deſtitutus, obligatio ceſſat, sed sumptio Eucharistia abolute præcipitur falem feme[n] in anno, & tempus Pafchale non eft assignatum ad obligationem finiendam, ſed ad ſollicitandam, & non differtendam communionem ultra tempus Pafchatis, quod tempus adimplitionis præcepti magis opportunitum eft, & conveniens ergo tempore Pafchatis clapo non ob id cefas communicandi obligatio. Unde ad fundamēntum prioris sententia negandū eft fiducieptionem Eucharistia præcipi in Pafchate folium ob venerationem, & solemnitatem temporis Pafchalis, non enim ob id præcisè factum eft, sed etiam ob præceptum Christi, quod independenter a tempore Pafchali fidèles obligat, qui non minus præcepit communionis, quam confessio eft dividum, ut constat ex verbis Christi Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnis filii hominis non habebitis vitam in eis;* ceterum Ecclesiæ præcepto ſuo utrumque conjinxit, nempe & præcepti Divini obligationem, & temporis venerationem, quia tunc hoc Sacramentum institutum. Ita Navarrus, Angelus, Azorius, Suarez, Vazquez, Noguera, Amicus, Reginaldus, Coninchus, Aretinus ex nostris, & plures alii, qui sententia adhuc pagis declarabitur articulo quod. num. 54.

46 Quinta difficultas eft, An qui tempore Pafchæ confitenti venialis tantum incidit poena in mortale, teneatralia vice confitenti in eodem anno, & ratio dubitandi eft, quia illa confitendo venialis ſuſſa obligatio ſatisficit de feme[n] confitendo in anno; & id non videtur ad etiam confessionem obli-

34 Quarta difficultas, & valde controversia est de attentione ad auditionem Missæ requirita, & est eadem quæstio de attentione debita ad recitandum officium, an felicitas, ad satisfacendum hunc precepto necessaria sit attention interior ad Missam, est enim duplex attention, ut omnes hic advertunt, & profertur Card. de Lugo loc. cit. interna nimirum, & externa, prima confitit in applicatione interna mentis ad Missam, vel officium, que triplex afflignit foleat, vel ad verba integre, & debito ordine proferenda vel ulterius ad sensum verborum, que est melior, vel etiam ad effectum, id est ad Deum, & res Divinas contemplandas, que est optima; externa vero confitit in negatione distractio[n]is exteriores, id est, aliquis negotii, vel occupationis exteriores, que ex se mente ab auditione Missæ distrahatur sufficiet ut, v.g. si quis in Missa vellet depingere, vel historias legere, aut ludere, vel quid simile ab auditione, & attentione Missæ omnino distrahit, tunc attentionem externam non habere, sensus ergo questionis est, an sacramentum audiendum necessaria sit interior attention ad Missam, vel sufficiat sola exterior, & voluntaria distractio interiore, quæ est voluntaria distractio interna ab oratione ad alienam, & impertinentiam. Denique si ad satisfaciendum precepto audiendi Missam sufficit sola exterior attention sine illa prioris attentione interior, cum omnimodo, & voluntaria distractio interna ad alienam, & impertinentiam, sequetur aliquis praecipit Ecclesiæ sufficiat propter merita & per se, & præcipere, liquident extra tribunal confessionis non potest cognoscere, & judicare alios internos, & supponit aliquo modo eos præcipere posse, nam si nullo modo eos præcipere posset, tunc est aperte contradictionis, vel audiendi Missam non satisfaciendum precepto, ut audiri vel audiendi Missam non satisfaciens, quia non habet attentionem falem virtutalem, que ad essentiam orationis necessaria est, hec enim colligit tam per intentionem directe contraria, quam indirecte, quæ est voluntaria distractio interna ab oratione ad alienam, & impertinentiam. Denique si ad satisfaciendum precepto audiendi Missam sufficit sola exterior attention sine illa prioris attentione interior, cum omnimodo, & voluntaria distractio interna ad alienam, & impertinentiam, sequetur aliquis praecipit Ecclesiæ sufficiat propter merita & simulationem, v.g. simulando propter illud tempore alienam, & impertinentiam esse voluntariam, & advertere distractio, & hanc enim est vera, & propria similitudo. Hac de causa Adversarii quoque fatentur, quoties oratio vocalis continuatur, dari aliquatenus attentionem internam, ut nota Card. de Lugo, loc. cit. in fine, & quando dicunt non esse necessaria, intelligent de attentione magis formalis, & explicita, quam etiam fatentur non posse voluntariam omitti absque veniali propter irreverentiam, & ideo optimè etiam dixit Coninc. loc. cit. num. 301, adducta sententia re ipsa convenire, & solùm de nomine differunt.

35 Affirmant quan[do] plures ad satisfaciendum hunc precepto audiendi Missam solam externam attentionem sufficere sine ultra profusa attentione interiori, atque ideo cum, qui interius voluntariam, & liberè distractus afflit Missæ, si tamen non afflatus exterior distractus, hoc est occupatus aliquis occupatione externa moraliter incompossibilis cum attentione interna, v.g. scribendo, legendo, aut confabulando, satisfaciens precepto audiendi Missam, atque ita afflatus eum satisfaciere, qui voluntarius tunc facio distractus, modo sibi præfens, & eum reverentia externa afflat. Ita Coninch. Card. de Lugo, Henr. Calpenis, Tamburini, Diana, & plures ali recentiores cito gautes pro hac opinione alios antiquiores quorum præcipiuntus fundamentum est, attentionem internam non esse de substantia orationis vocalis, ut patet in forma extrema unctio[n]is, ut ergo etiam adimpler, si ea ex obligatione recitat, ut ratione voti, vel conscientia injuncta, quod enim oratio fit precepta, non vel precepta parum ad hoc referit, ut attentionem impedit, vel non impedit. Aliæ etiam difficultas examinari solet, An qui discedit a loco, ubi dies festi colitur, teneatur audiendi Missam præveniente, si mo[n]s pervertens est ad locum ubi dies festi non celebratur, fed eis hoc sufficiens jam diximus disp. præcep. quæst. 4. art. 2. nro. 80. Aliam quoque novam difficultatem excitat Caramuel in hac materia fund. 3. & 13. An audizione unius Missæ possit satisfaciens obligacionem duorum dierum, & partem affirmantem censer posse probabilitate defendi, sic etiam quod unica officia divini lectione duorum dierum obligacione possit satisfaciens, quod probatur ex multiplici divisione diei, ac noctis contra quem ex profilo dividatur. D. Ludovicus Episcopus Oriolensis in questionibus sceleris mortalibus quæst. 10. s. 5. & 6. Sed jam plures dixi opiniones hujus Authoris alias eruditissimam examinans, in mariis dirigidis, & casibus conscientie decidens non esse subtilitibus procedendam, nec dialecticis, aut loquacis cavillacionibus, sed communis via, & trita gradiente, quæcum sententia affirmans nullus habeat Doctoris, falem ab exinfraeprobabilitis non erit, siquidem etiam Caramuel non vult sententiam aliquam probabilitate gaudere, nisi quatuor falem, vel fex Doctoris habeat sectatores, sed nec etiam ab intrinsecō est probabilitis, cum nullam pro ea afflatus apparentem rationem, & plane certum est in Ecclesiæ, quod quando præcepit audiendum Missam in diebus festis, intendit in singulis diebus singulis, & distinctis audiendi Missam, & in singulis diebus præcepit obligatis singulis, & distinctis orarum recitationes. Quare sic ut opinio quantum ad recitationem Divini Officii iusti dñmata a S. Congregatione feria 3. die 18. Martii 1666. dum eam præpositionem, tamquam scandalosam dñmata, & prohibet: Unico officio potest quis satisfaciens duplice precepto pro die præfensi, & crastina, sic partem dicendum quanum ad auditio[n]em Missæ, cum eidem fundatum nitatur quod utramque patrem.

Confirmatur, quia alterius opinionis Auctores externam attentionem, quam dicunt, esse necessariam in auditu Missæ, explicant per negationem distractio[n]is exteriores, hoc est, occupatio[n]is exteriores, que ex se sit distractiva mens ab auditione Missæ, & moraliter incompossibilis cum attentione interna; ergo per hoc implieatur necessariam esse aliquam attentionem etiam internam, si non actualiem, & explicitam, falem virtutalem, & implicitam, que est incompossibilis cum actuali, & voluntaria distractio[n]e interna, quam ipsi admittunt; unde sic suam sententiā declarando non videnter satis consequenter loqui. Deinde licet in oratione necessaria non sit attention actus, tamen est necessaria virtualis, ut omnes fatentur in recitatione Divini Officii, idemque de auditu Missæ debemus affectare; & hec centetur adesse, quædūt virtute proprii reci-

audi-

auditione faci, convenienter enim Doctores intervenientes rationabilis causa posse legitime, & sine peccato fideles Missam omittere, quando est in precepto, quia cum hoc preceptum sit tantum de jure positivo, Ecclesiastico, & de re ad salutem non simpliciter necessaria, non obligat fideles cum tanto rigore, quia possit aliquando excusari intercedere rationabilis causa. De hoc iam breviter diximus disp. præcep. q.4. art. 2. primaria & principia causam ab hoc precepto excusantem esse impotentiam, quæ duplex esse potest, vel physica, ut cum quis est in carcere detenus, vel lecto ob aggritudinem affixus, quia nemo ad impossibile simpliciter obligatur; vel moralis, quæ est difficultas ex notabilis incommodo proprio, vel proximi, corporis, vel honorum, etiam honoris, ut si quis timeat Eccleiam ad eundem in via ab hostibus occidendi; vel si domus defeat a furibus expoliari, vel si sit gravis difficultas audeundi Eccleiam non notabilis distantiam, ac tempus pluviosissimi quæ ex occulta fortificatione pregnans metuat, ne id advertatur si è domo prodeat; si que sciret alteri, à quo perdite amatorem, secutur occasione peccati p[ro]dredit, & finibus sequatur incommoda, & ratio hujus deobligationis est, quæ h[ab]et mens Ecclesie præcipientis in distretto & benevolie matris. Secunda causa est potest ignorancia, unde si quis ignorat invincibiliter huc, vel illud in esse festivum, quod faciliter in idiotis, & ruficis contingere potest omnino excusat ab auditione faci, & ad hanc restatur etiam naturali oblio, vel inconsideratio. Tertia causa est confusa, unde qui sunt in excommunicatione majori, vel in terdicto non tenentur, ne possint audire sacramentum etiam temporis Præcepti. Quarta causa est officium, quæ ratione excusat ab auditione faci milites castrorum custodiens, aut portas Civitatis, quando tempore periculi muneri suo deesse nequeunt, & custodes infirmorum si ob coram absentiam infirmi periclitarentur. Paltoris ovium, & armorum si ob coram absentiam grave dannum, & periculum gregis timerent, & familiæ. Quinta causa est additi fidelium, confundentes, ut si ex conuentione patris, & nomine egressi non soleant tempore luctus, vel post partum, etiam plenè convaluerint. Ac tandem sexta causa ab aliis, adducit nempe quodcumque motivum rationabile, quo quis prudenter, & bona fide se excusari putat ab auditione faci. Ita Navarrus, Suar. Filliac. Bonac. Layman, Calpenis, & alii pauci.

ARTICULUS SECUNDUS.

De tertio Ecclesia præcepto, scilicet, de annua Confessione.

39 Supponendum est ex jam dictis lib. 4. sent. disp. 15. art. 16. de Confessione Sacramentali art. 2. & communis, ac certa Doctorum sententia, & profertur Scoti 4. dist. 17. art. 1. I. præceptum Divinum Confessionis omnes illas personas obligare, quæ post baptismum mortaliter peccaverunt; hoc enim manifeste constat ex cap. *Omnis viri que sexus*, in Council. Lateran. tum etiam ex Trident. sess. 14. cap. 2. ubi ait peccatum mortalia post baptismum commissa est in confessione declaranda, & ratio est, ut si diximus, quia cum peccata mortalia sint materia necessaria hujus Sacramenti, & cum hoc Sacramentum a Christo Domino fuerit institutum, ut medium necessarium ad remittendam omnia peccata mortalium post baptismum commissa, sequitur omnes baptizati confessio[n]em peccati mortalibus habentes etiam Hæreticos, Apostatas, & degredatos hoc præcepto teneri, unde inferit Doctor loc. cit. omnes baptizatos etiam pueros hoc præcepto teneri cum primatum, ad eam pervertere etiam, in qua finitum capaces, & conscientiam peccati mortalibus habere possint; sappellat autem hoc dictum de peccatis mortalibus, quia venialis quamvis recte, & utiliter in confessione apturantur, taceri tamen possunt circa culpan, quia ut dicitur, sola mortalia sunt hujus Stereantem materia necessaria. Quo autem tempore hoc præceptum obligat etiam de jure divino dñm ibidem art. 3. cum Scoto loc. cit. sub O. obligare illum, qui sibi confitit etiam alius peccati mortalium, ac etiam in probabili ejusdem periculo, ut sunt navigatio diurna, bellum periculorum, partus difficultis, gravis, & periculosa infirmitas, & alia hujusmodi pericula ut deducitur ex cap. *Cum infraimis de pecc. & remiss.* & hec est communis Doctorum sententia, ut videtur eis apud Navarrum, Soricum, Angelum, Reginaldum, Vaquez, Bonaciam, & alios pauci. Solùm controversia est, an hoc præceptum divinum confessionis obligat alio tempore, quam in articulo, vel periculo mortis, loquendo de obligatione per se, scilicet ex vi hujus præcepti, & ipsius confessione præcisæ, independenter à quoque alio præcepto, & extrinseca necessitate, quo pacto nullib[us] habens conscientiam peccati mortalium h[ab]et ipso Divino præcepto, & ratione Eucharistie sumendæ, magis consuetum confiteri teneat ante sumptionem Eucharistie, quæ quidem Magistris Theolog. Moral.

S reali

præpria Diocesis est proprius sacerdos, sicut & Pontifex a pari in tota Ecclesiæ; & ad tollendam omnem occasionem, & tergiversationem adducit tandem decretum Congregationis Cardinalium super Concil. Trident. confirmatum auctoritate Apostolicae Innocen. X. hac de re, cui occasionem dedit Archiepiscops Burdigal. quia in sua Diocesi impedit voluit, ne Religiosi audirent Confessiones secularium à Dominicis Palmarianis usque ad Dominicam in Albis inclusivæ. Tandem ut ait Tolentus lib. 6. c. 11. vocatur in presenti propriis sacerdos unus ex tribus, aut qui ex officio habet facultatem ab solvendo, ut Prelatus, & Parochus, aut ex commissione Episcopi, vel Pontificis, qualem habent multi Religiosi, aut ex facultate poenitentiæ concessa, multi enim poenitentiæ per privilegia, aut diplomata, & Bullas proprios Confessarios fibi eligere possunt, ut diploma, de habentibus Bullam Cruciatam, & quoniammodo fit proprius, sicut est ad audiendas Confessiones.

50 Postremo queritur, quibus de causis excusentur fides ab hoc præcepto annuæ confessionis, & convenientiæ Doctorum, exceptari ait hoc præcepto, qui physice non possunt, v.g. quibus deest Confessarius; deinde qui moraliter non possunt, v.g. qui prudenter Confessarius; etiam deinceps, ut loquitur Cone. Trident. t. 3. cap. 9. sed ad iniam sententias perfectas, quem anno discretionis fecut deferre possunt, cum autem hæc defertur a decimo anno adveniente soleat, nec ultra decimum quartum defertur, sequitur obligatiōē cōmunicandi in adulis a decimo anno incipere usque ad quartum decimum, ut notat Bonacina cum pluribus aliis disp. 4. de Sacramento Eucharistia. dīs. 72. punc. 2. ita ut respectu illius, cui advenit discretio sufficiens in anno undecimo, incipiat obligatio communicandi in eo anno, & sic de aliis proportioniter loquendum est tunc iudicium prudentium. His itaque suppositis, ut communiter confessus, aliquæ difficultates occurrent breviter dissolvende.

52 Prima difficultas est, An præceptum de communicando est Ecclesiasticum tantum, an etiam divinum; & quamvis aliquæ ad negare videantur, communis tamen sententia afferit non modo Ecclesiasticum, sed etiam divinum de sumenda Eucharistia ex parte præceptum, ut loc. cit. diximus; tenet exp̄lise Doctor 4. d. 13. q. 4. & collat ex verbis Christi Domini Joans. Nisi manducaveris coram filii hominis, non habebitis vitam eis nobis, ubi loquitur de mandatione vera reali; & Sacramentum, & cùm non loquatur de necessitate medi, quia hoc est Sacramentum vivorum, consequens est ut de necessitate præcepti intelligatur; idem colligitur ex illis verbis Luce 22. Hac quæcumque feceritis in meum memoriam faciet, ex quibus, Concil. Trident. t. 3. cap. 2. hoc præceptum deducit inquietus, Salvator noster virio surditatis labore, ut poenitentia nequeat moribus, aut alia ratione, quam per Scripturam, peccata haec explicare, in quo dubio Bonacina. l. cit. quas referit opiniones extreme oppositas, & ipse media via gradutis distinguendo, quod vel communis commode potest per Scripturam confiteri, vel non potest sine gravi incommodo; si commode, & sine periculo confiteri potest per Scripturam, tenetur ita confiteri, quoties præceptum confundit inquit; si autem commode, & sine periculo confiteri non potest per Scripturam, non tenetur hoc modo confiteri. Quoniam autem, & quando confessio facta per Scripturam sit commoda confitentiam jam declaravimus q. 17. cit. artic. 3. scilicet S. dicitur 17. cit. in fine questionis, confessio enim facta per scripturam sacerdoti præfert commoda est poenitentiæ, & sine ullo periculo publicatis peccatorum, potest enim scribere peccata sua coram sacerdote, & statim caritatem perfingere, in qua peccata erant scripta; confessio autem per scripturam facta sacerdoti absenti est omnino incommoda, qui pericula publicatis expostra, ut ait Doctor loc. cit. & idem poenitentia necessitas hujus Sacramenti, quia in illo articulo, ex quo pender gressitas, & immixta quinta lucta cum hoste de perpetua anime salute, unde in Concilio Niceno I. canon. 13. Eucharistia in fine vita sumenda, vocatur Viscum sacramentum, & idem habetur in Concil. Cartag. 4. can. 77. Adhendimus etsi hoc Divinum præceptum obligare etiam aliquando extra articulum, & periculum mortis, vagè tamen, & indeterminatè, ita nullum tempus assignari potest, quo obligaret, nisi Ecclesiæ illud determinasset; unde quo tempore extra mortis articulum, & periculum obligare hoc præceptum, Christus exp̄lise determinare noluit, sed Ecclesia determinatum reliquit, quod etiam factum fuit in Concil. Lateranen., cap. cit. Omnis utrinque Jesus fidelis pollicetur ad annos discretionis perverteri, semel autem in anno confiteatur sacerdotio reverenter ad misericordiam in Pascha Eucharistia. Sacramentum. Itaque quicquid sacerdos in periculo vita, quod prævidet, vel probabilitet timerit, v.g. in gravi morbo ante conflictum, ante negotium, & similia pericula tenetur sub mortali comunicare, & Eucharistiam sumere per modum viatici necessarii, nisi tam paucis quatuor, v.g. vel etiam octo diebus ante come- mungiafer, talitercum proxime præcedens confe-

ARTICULUS TERTIUS.

De quarto Ecclesiæ præcepto, scilicet de Communione, in Paschate.

51 Supponendum est hic ex jam dīs 4. sent. disp. 1. qu. 10. art. 3. in fine Sacramentum Eucharistia esse necessarium dumtaxat necessitate præcepti, non autem medi, quod de adulis quidem constat, tunc ex communi Ecclesiæ confessio, exum illis Christi verbis Marcii ult. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salueris, ubi externa adulorum salus, de quibus ibi est sermo, nulla Eucharistia mentione facta, Fidei, & baptismi, solum adscribitur, de parvulis autem istu rationis carensibus id exp̄lisse declaravit Concil. Trid. t. 2. cap. 4. Quod vero sit necessarium necessitate præcepti confitit ex cap. xep̄e cit. Omnis-

retur habere rationem viatici, ut docent Suarez, Reginaldus, Filiacius, Coninchius, Capensis. Aretinus ex nostris, & plures alii, & quod ad hoc quicunque sacerdos teneatur ex divino præcepto est communissima omnium Doctorum opinio, quæ exp̄lise deducitur ex relat. Concilii, unde minime placet, quod ait Gavatius noster disput. ro. de Sacramento Eucharistia. q. 2. c. 4. nro. 184. præceptum divinum de Eucharistia sumenda non obligare per se, & necessarium in articulo mortis illum, qui alias in vita etiam multo tempore antea communionem accepit; & subdilenum. 187. ex hoc, quod Eucharistia datur infirmis per modum viatici, non bene deduci esse necessariam in articulo mortis necessitate præcepti divini, quando quidem dicitur præcisè viaticum, quia cùm sit maxime utilis, opportuna, ino efficacissima ad superandas tentaciones, quibus potissimum homo in fine vite premitur; ex antiqua Ecclesiæ consuetudine inris periculosa in infinitate laborantibus confitetur dari sacra Communion. Hoc, inquit, minime placet, quia Concilia allatæ, hoc viaticum appellant necessarium, non autem utilitatem, & opportunitatem; & si hæc est antiqua Ecclesiæ consuetudo, jam vel legis haberet, & sufficiere ostendit obligare ex iure divino, que fructu evadere conatur Gavatius l. cit. & ita etiam videtur Doctor 4. dīs. 8. quest. 3. sub D. ubi ait, dicolet ex hac vita dandam esse Eucharistiam, quia etiam viaticum proficisciens ex hoc musso, ut per ipsum ducatur ad terminum.

53 Secunda difficultas est, An hoc præceptum sit ita Paschati affuum, ut qui tunc non communicavit, non obligetur amplius ad communicandum illo anno. Prima sententia affirmat non obligari amplius pro illo anno, sicut qui hodie non recusat officium, vel Missam non audivit in febre, non tenetur ad recitandum, quod omisit, vel audiendum Missam die sequenti, quia sine obligacione calidi diei annexa. Ita D. Antonius, Sylvester, Medina, Taberna, Soto, Victorio, Toletrus, Valentina, Bonacina, Diana, & plures alii. Secunda sententia communior, & probabilior docet hoc præceptum non esse Paschati affuum, ut qui tunc non communicavit, non amplius in illo anno communicate reteatur, sed ita obligare, ut qui in Paschate Eucharistiam non sumptierit, postea cùm primùm comodi potest, communicate reteatur, ut quando diutius dicitur, tanto magis peccatum augetur; unde eadem est ratio de hoc Sacramento, ac de Sacramento Confessionis, ut diximus art. preced. num. 45. ubi pro hac sententia plures adiuvamus Autores, quam ex nostris tuctur, & Eccl. probat Gavat. dīs. 10. cit. quest. 4. cap. 1. & diximus non valere partitam in argumento pro opposita opinione Altmepian, quia suscepit Eucharistia non præcipit tempore Paschatis soli ob venerationem, & solemnem tempore in Paschatis, quod clatio Paschatis termino non extinguit obligatio præcepti, sed adhuc durat, ut qui præceptum hinc non audierit, sicut præceptum jejunandi, vel Missam audiendi tali die, sed dico præceptum virtutiter continet, unum communionis saltum in anno, alterum communicandi in Paschate; unde quamvis in hoc secundum in taliter termino alligeretur, qui respicit illius felicitatis venerationem, alterum tamen adhuc perieverat. Illud tamen in hac secundae sententia mihi quoque moderandom videtur cum Card. de Lugo dīs. 16. de Sacramentis Eucharistia non premitur integræ conscientie, sed ut sacerdos obligare ad dignè communicandum, adeo quod qui indignè communicant, duplicitatem incurvant, scilicet commissionis, qui Sacramentum injuriant, & omissionis, quia non communicant, ut oportet. Secunda opinio communior, & probabilior affirmat, cum qui scient, vel ignoranter in Paschate communicavit in statu peccati, satisfacie Ecclesiæ præcepto, ita ut potest non obligare iterum ad communicandum eodem anno. Fundamentum est, quia Ecclesia solum actum exterum communionis præcipit, quem hic integrè ponit, quæ ratione suprà dicebamus etiam per actum pars intentione infectum præcepto audiendi Missam satisfaci potest, dummodo ad sufficiens attentionem exterior superius explicata, & hoc consonat etiam doctrina Sori 4. d. 4. q. 5. in finit. G. ubi habet hoc formalia verba, quod actualiter peccatis mortalibus in alio, sive in illo actu, potest implere præceptum affirmativum etiam in illo actu; ergo si pariter in propofito, qui suscepit Eucharistia Sacramentum, etiam si indigne sumat, præceptum communicandi adimpleret, et ambi alias per faciliorem sumptionis Eucharistie mortaliter peccat. Contra, quia præcepta non obligant ad finem, sed ad substantiam præcepti, deinde dici solet, quod finis præcepti non cadit sub præcepto, ergo licet Ecclesia in loco præcepto intendat, quod sacerdos effectum percipiat huius Sacramenti, id tamen, quod præcipit, solum est, quod Sacramentum percipiat ergo qui re vera hoc suscepit Sacramentum re vera præcepto Eucharistie satisfaciens; unde sicut præceptum suscipiendo confirmationem, vel ordinem, vel contrahendi matrimonium observetur ab eo, qui

Mafri Theolog. Moral.

Indigne ea sacramenta suscipere, ut ait Doctor loc. cit. & sicut satisfacit præcepto audiendi Missam, qui eam ex malo fine, & peccaminosè audit, ut modò diebamus; ita pariter in proposito disserendum est de præcepto anni Communionis, quia hoc præceptum est de Communione Sacramentali, & valida, non autem de fructuosa, & licet Ecclesia in hoc præcepto etiam fructum spiritualem intendat, non tamen præcipit, ut dictum est. Ita Suarez, Vazquez, Coninchius, Henriquez, Cordubæ, Soto, Lopez, Fagundez, Card. de Lugo, Gavatius, & Aretinus ex notis, Bonac, & alii passim.

57 Ad fundatum primæ sententia negatur conuenientia, quia Ecclesia actum tantum externum communionis præcipit, non enim potest, vel non poterit, nisi auctus exter nos, quos tantum cognoscere, & judicare potest; nec reterit, quod eum præcipiat ut Deus colatur, & anima reficiatur, quia huius præcepit non cadit sub præcepto, ut dictum est quando adhuc præceptus potest integrè ponit illud, ut contingit in calu proprio; tum quia cultus Dei externus in tali communione secundum speciem suam integrè servatur. Dices Ecclesia præcipit semel in anno Eucharistiam reverenter suscipere, ut dicitur in cap. *Omnis uetusque fons*, qui autem indigne suscipit non accedit reverenter, quia haec particula internam animi dispositionem importat; ergo non satisfacit præcepto. Relatio vero reverenter præcipit solum ab Ecclesia reverentiam externam, quatenus verò significat quoque reverentiam internam non tam præcipit, quam intrit, quid jure natura fieri debet; & quidem si Ecclesia etiam internam reverentiam præcipere intenderet, minime congrueret pœna arcendi ab Ecclesia transgressores, quam ibi imponit, non enim possit Prælati eam exequi contra sic indigne communicantes, cum talem indignitatem dignoscere nequeant. Dices tandem, debet probare seipsum accessens ad Eucharistiam iuxta dictum Apostoli, *propter uenit seipsum homo*, ergo quia eum sumit indigne, & in peccato mortali, huic præcepto satisfacere non videtur. Retpondo per hoc probari tantum illum, qui cum peccato mortal in Paschate Eucharistiam sumit, peccare contra præceptum divinum quo præscribitur, ut Eucharistia non sumatur indigne, non verò contrà Ecclesiasticum, quo Eucharistia sumptio ad tale tempus determinatur. Unde Amic. loc. cit. has quoque opiniones conciliare conatur per prefata distinctionem de duplice præcepto Eucharistie Ecclesiastico, divino; nam per Ecclesiasticum præcipit tempore Paschatis actualis Eucharistie sumptio quod substantiam tantum, & hec Sacramentum mandat, ut sollempniter solvatur quod substantiam per voluntariam dimitat, sicut etiam inter cibum spiritualem, & corporalem, ac inter panem Coelestem, & communem perfekte discernat, & sic contingeret potest, ut puer confiteri quidem tenetur in articulo mortis, non tamem communiceare. Alii tandem probabilius affirmit, Suarez, disp. 70, sect. 1. Cipri. Leit. & plures alii, quorum ratio est, quia articulus mortis est tempore divino præceptum præscriptum habentibus distinctionis annos ad Eucharistiam sumendam. Ecclesia sì vero suo præcepto solum determinavit tempus sumendi Eucharistiam extrâ mortis articulum, quod ex divino præcepto indeterminatum erat, quavis ergo Eucharistia quodcum annuum communione pueros omnes non includeret, sed cum latitudine parentum arbitrio, & confessarii quorum regimini, & cura sunt subjecti; tamen quod articulus mortis illa latitudine non est admissenda, quia cum articulus mortis ex divino præcepto non fit indeterminatus, omnino relictus sicut in suo labore etiam respectu puerorum annos distinctiones habentum.

ARTICULUS SECUNDUS:

De quinto Ecclesia præcepto, scilicet, solvendo Decimas.

60 **U**ltimum Ecclesiæ præceptum est de solutione decimarum, de quo sùs agit Alfonso noster lib. 7, tit. 35, plures articulos, quod præceptum habetur c. *Tuanobis*, de Decimis, & alii Canonibus, quia ex veteri testamento originem duxerit, ut Alfonso notat l. cit. & Tuanobis l. 6, cap. 20, etenim Levit. 13, ex duodecim tribus, quibus totus populus Iudaicus constabat, unum elegit Dominus scilicet, Leviticum. Religiosorum facultatem habentium administrandi Eucharistiam, ut Bonacina advertit disp. 4, cit. q. 7, punct. 2, cum enim privilegium sit in omnium iuriis strictè explicandum est, fallo scilicet iure Parochi, cui summus Pontifex derogare non præmitur, nisi de contraria eiusdem intentione expressè conlet, Ita etiam Navarros, Azorius, Henriquez, Reginaldus, & alii passim. Peregintis autem, & vagis posunt Regulares dare communionem Paschalem, quia nullam Parochiam habent, in qua facilius teneantur, in quo convenienter communiter DD. quos conget, & sequitur Diana. 2, ur. 2, de dubiis Regularium resol. 2. Sacerdotes etiam præcepto communionis satisfaciunt quovis in loco celebranti tempore Paschatis, præceptum enim communicandi in propria Parochia ex recepta consuetudine ad eos solum extendi videtur, qui Eucharistiam ab aliis sumunt, non verò ad Sacerdotes; Ita etiam Religiosi inferentes, ac in eorum Monasteriis degentes, alii que locis Parochorum cura exempti videuntur licet possit communio-

Ecclesie

Ecclesiastico; si enim decima consideretur ut dicte partem aliquam non dicuntur ad sufflationem ministrorum Ecclesiæ scilicet sacerdotum, debetur ipsi iure naturæ, & divino ius enim naturæ dicta sufflationem debet Ministris Ecclesiæ, quia dominus est operarius mercede sua, & hoc etiam dicta ius Divinum iuxta illud 1. Cor. *Qui spiritualia seminat, temporalia metuit;* si vero consideretur decima quantum ad quotam partem determinata, & definitam, scilicet, quod sit decima, hoc modo nova lege debetur iure politivo Ecclesiastico, quia Ecclesia hanc partem taxavit, ubi in antiqua lege hoc modo considerata etiam etiam iure Divino, quia numerum Deustantam partem assignavit esse contribuendam, quod quidem præceptum, cum morale non fuerit, sed iudiciale, post Christi passionem celavit; ut patet ex dictis 4, scit. disp. 1. de Sacramentis in genere. Quare præceptum de solutione decimarum, quod hanc partem est merè Ecclesiasticum, quia determinato decima pars est tempore gratia per Ecclesiam instituta, ut, scilicet, non minus populus noua legi Ministris ejusdem exhibeat, quā populus veteris legis ministris illius temporis exhibebat. Ita Alfonso noster loc. cit. quem communiter Recentiores sequuntur Azorius, Tolentus, Bonacina, Tancredus, & alii passim. Additibid. art. 2. ex Holtensi tres esse decimam species, scilicet, personales, utilitas, que debentur ex his, que provenient ex opere personali, & voluntari ex fructibus quos homo acquirit industria, ut ex negotiatione, mercatura, & aliis aliis. Quodammodo sunt prædiales, ut illæ, que ex terra fructibus proveniunt, & debentur, ut loco instrumento, & aliis hujusmodi, quis solūnū Judæi solvuntur. Ali tandem sunt mixta, quæ scilicet, partim ex prædiosis proveniunt, & partim ex hominis industria, ut fuit animalium foetus, qui partim ex patruis, partim ex animalibus proveniunt interveniente hominis industria in illis aliendis, & custodiendis, & haec sunt decimas, quæ in lege nova voluntur, licet non omnes in omnibus locis, & ita etiam discurrunt. Autem supradictas de decimis species.

60 Secundo convenienter Doctores teneri fideles, sub peccato mortali decimas solvere Clericis in populi utilitate laboribus, ubi tamē etiam solvendi; ubi enim non est confutato solvendi, solvere non tenetur, dummodo Parochus suam habeat sufflationem, alii Parochiani ipsu alere tenetur, ubi autem est confutato solvendi, illas solvere tenetur, etiam Clerici divites sint, vel improbi, quia decima Clerici non debentur ob iporum inopiam, vel paupertatem, sed ob ministerium, & labores, quae in populi utilitate impendunt, quod si non facerent, non posset hinc decimas percipere, five pauperes sunt, five divites; quae non solventes decimas peccant contra iustitiam, quia faciunt contraria ius, quod Clerici habent ad illas exigendas, & consequenter tenetur ad restituendam, nisi decimas solvant, dum pecuniam juxta locorum consuetudinem. Notant insuper Doctores ex c. cit. *Tus nobis*, de Decimis, in solvendis decimis predilectionis non esse detrahendas expensas factas in colendis agris, vel fructibus colligendis, aut in meliorandis prædiis, vel veldomibus, neque detrahendum esse semini estimatio, aut tributum, vel centum, qui alteri solvitur; sed ante omnia foliendas esse decimas ex omnibus fructibus, antequam expensas deducantur, vel tributa, aut alia debita; & ratio auctoritatis, cit. quia decimas solvuntur in recognitionem domini universali Dei, quod cum omnia dominia, & iura exercit, & ad omnes fructus se extendet, ex quoniam est, ut in recognitionem dicti domini autem omnia debita decimas solvantur. Est tandem inter Doctores aliqua dissensio, an fideles tenentur propriis expensis decimam prefigam in horrea Clericorum deferre, & quavis aliqui id affirmant, communior tamen, & probabilior opinio afferit per loquendo fideles ad id non teneri, qui ius hoc non præcipit, notanter autem dicitur per loquendo, quia si legitima conuentudine aliqui uero hic sit introductus, ut Laci in horrea Clericorum decimam deflarent, servanda erit conuentio. Ita Bonac. disp. ult. cit. q. 5, punct. 4, in fine plures alios citans, quia omnia docuit ante Alfonso noster loc. cit. art. 3. ubi tractat quibus dari debeant, & a quibus recipi possint decimas, & docet cum quibuscum antiquis Doctribus, & Canonibus, quod Clerici, qui sufficiunt habent, unde possunt vivere secundum statum personæ, possunt decimas recipere, ut procuratores in peccatum pauperum, & utilitatem Ecclesiæ, non autem in usus proprios, vel malos convertendos, immo si in usus proprios, convertant, subdit fidelium committere, si vero in malos, iudicium incurrite, quod probat ex D. Augus. ad Bonacina.

63 Tertio convenienter DD. ne nimis non baptizatus teneri, per se ad solvendas decimas personales, aut prædiales, sive iudeus, sive infidelis, sive Catecumenus, qui illi de manu Sacerdotum Sacra menta non recipiunt, quia est ratio obligatorius decimarum, ut constat ex c. *Transmissa de Decimis*, tum etiam quia præcepta Ecclesiastica solos baptizatos obligant, qui ei subdicti sunt. Nec obstante, quod cap. de *Terro de Decimis* dicatur Judæos etiam teneri ad decimam solutionem, ad enim intelligendum non sibi ex vi iuris decimam, sed ex eo, quia illa prædia, quae possident, onus reale habebant, & obligationi decimam obnoxia erant ex Gios. in d. c. *D. serui*, ut notat Tancred. de Relig. lib. 2. de Decimis q. 8, quia prædia transiunt ut canone, & decimas solvenda est illi Ecclesiæ, cui prædia sunt subiecta, ut determinatur cap. 4. de Uliis; quia ratione etiam ipsi Clerici, Parochi, & Episcopi decimas solvere tenentur ex bonis, ex quibus decimas ante solvabantur, nam una Ecclesia non amittit jus decimas sibi debitis; licet prædia ad personam Ecclesiasticam devolvantur, quia semper cum onere transiunt ut notat Bonac. disp. cit. q. 5, punct. 3, cum Leflio, Reginaldo, Tucco, Moneta, Suar, & alii; non ergo infideles per se loquendo tenentur ad decimas solvendas, & quantis Ecclesiæ ab infidelibus aliquo tributum exigere posse ob expensas in delegatis fideli præsideribus in partibus infidelium; tamen hoc imponeat non teneri etiam in infidelibus sibi temporalibus subditis. Regula itaque generalis est folios fideles ad solutionem decimam rurum teneri, & omnes baptizatos ad illos obligari ex hoc ipso, quod de manu Sacerdotis, cui subiecti sunt, Sacra menta recipere tenentur ex D. Th. 2, 2, q. 8, art. 1. & 4, inter quos comprehenduntur etiam heretici, qui hæresim depone tenentur, & spirituali a Sacerdotibus recipere; quod si hi sint pauperes valde, ita ut congruo non habeant sufflationem personæ, & familiæ, etiam si tunc essent in gravi necessitate, non autem extrema, fatis probabile est ad decimas solvendas non teneri, quia ipsa inopia protunc excusat, nec Ecclesia cum tanto rigore obligare intendit; tenentur tamen decimas solvere, quando ad pinguiorem perseverimus fortunam; si vero ratione extrema necessitatibus decimas non solvunt posse refutare non tenentur, etiam divites sunt, cum omnia in talibus casis communis, ut patet ex doctrina in superioribus tradita de Relig. in commun. Ita Doctores omnes supradicti, & etiam ipsos Astefanos noster loc. cit. art. 6.

64 Quartu convenienter etiam DD. obligacionem solvendi decimas posse privilegio Summi Pontificis condonari, & auferri, quatenus decimas dicunt quotam fructuum, id est determinata partem, non autem quatenus dicunt eam partem, que ad ministrorum Ecclesiæ sufflationem necessaria est, nisi aliunde prouisum sit de necessariis ad illorum sufflationem. Ratio deducitur ex dictis, quia obligatio solvendi decimas, ut dicitur quotam fructuum id est determinata partem, est inducta iure Ecclesiastico, & id est auctoritate Pontificis auferri potest, res enim per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur, ut ait Jurist. q. 5, quatenus vero dicunt eam partem, que ad ministrorum Ecclesiæ sufflationem necessaria est, auctoritate Papæ auferri non potest, nisi eius aliunde de necessariis prouisum sit, quia decima hoc modo considerata debetur iure Divino, & naturæ, in quo Pontifex dispensare non potest. Ita Sylvester, Suarez, Reginaldus, Rebibus, Azorius, Vazquez, Mollesius, & Moneta, apud Bonacinan disp. cit. q. 5, & autem ipsos Astefanos noster loc. cit. art. 2, cum Riccardo 4. dist. 19, q. 2, art. 5. Et eadem ratione afferunt præfati Doctores per confutationem etiam, & prescriptionem posse pariter auferri obligacionem solvendi decimas, quatenus dicunt quotam fructuum, id est certainam partem illorum, quia si consideretur, quatenus dicit partem fructuum ad sufflationem ministrorum Ecclesiæ necessariam, obligatio solvendi hujusmodi decimas per confutationem abrogari non potest, quia hujusmodi decima debetur iure naturæ, ut supra dictum est, ac divino confutando autem legem naturalem, vel divinam abrogare non potest. Hoc autem interrelat inter confutationem, & præscriptionem, ut Bonacina advertit loc. cit. quod ad confutationem introducuntur confessus communis, quod auctoritate Doctribus, & Canonibus, quod sufficit, unde possunt vivere secundum statum personæ, possunt decimas recipere, ut procuratores in peccatum pauperum, & utilitatem Ecclesiæ, non autem in usus proprios, vel malos convertendos, immo si in usus proprios, convertant, subdit fidelium committere, si vero in malos, iudicium incurrite, quod probat ex D. Augus. ad Bonacina.